

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות
לפרשת שבוע

פרשת נח

"נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". התורה מעידה על צדקותו. ואמנם כל דורות שקדמו לו הולידו בנים אחר חמישים שישים שנה, אבל נוח לא כן: "ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת", נח ראה את נוראות הזמן, קלקולי הבריות וחשש בליבו, שמא אני מוליד בנים לתוהו ולחטא? עמד חמש מאות שנה בלא זרע בנים. ואמנם יש חכמים שדרשוהו לשבח כדברי מדרש רבה.

הנביא יחזקאל (פרק יד) אומר: "ארץ כי תחטא למעול מעל. נח דניאל ואיוב, המה בצדקתם ינצלו". לפנינו נח עומד בשורה אחת עם איוב נאמן ה' ועם דניאל איש חמודות. מה באו ללמדנו הכתובים הללו? **תשובה: נח דניאל ואיוב, שלושתם ראו שלושה עולמות בחייהם.**

- א. **נח ראה עולם בנוי דור אנוש, עולם חרב דור המבול, ועולם בנוי שאחר המבול.**
- ב. **דניאל ראה עולם בנוי בימי בית המקדש, ראה עולם חרב בחורבן בית המקדש, ראה עולם בנוי בתחילת בניין בית שני.**
- ג. **איוב ראה עולם שלווה ועושר לפני שנפגע בגופו, ראה עולם חרב בהיותו מתפלש באפר לרוב צערו, ראה עולם בנוי אחר שהקב"ה השיב לו עושרו וגדולתו יתר על עברו. מכאן אנו למדים, שרק מי שראה מציאות חיים שונה על תעלוליה ותהפוכותיה, רק מי שראה שלימות ומשבר ותיקון, יכול להבין מבוכות והפתעות החיים שלא יפילו את האדם לתהומות. גם אז אין ביטחון שהכל יחזיק עד לרגע האחרון. שלושתם נתייסרו, דניאל בכבשן האש, איוב בגופו וממונו, נח בצערו בתובה. שלושתם הצילו שלושה, דניאל הציל חנניה מישאל ועזריה, נח את שלושת בניו, איוב את שלושת רעיו אליפז, וצופר ובלדד. אבל מהפכה של ממש לא עשו.**

מנח היתה דרישה גדולה קודם המבול. למרות שבניין התיבה נמשך למעלה ממאה שנה כדי שהבריות יראו ישאלו ואולי ישובו, הנה כי כן מנח היתה דרישה לצאת אליהם, להיאבק, להניף דגל האמונה בבורא עולם ובמה שציוויו למוסר וצדק מייציגים. כשמוע אברהם הפיכת סדום, עמד חוצץ והפליג בוויכוח קשה עם הקב"ה, אולי יש חמשה צדיקים!!!

על נח כתוב: "זה ינחמנו ממעשנו ומעיצבון דינו". הקב"ה ראה בנח נחמה גדולה אחרי הקלקול במעשה בראשית. הקב"ה ציפה מנח להיות מהדורה חדשה מעולה של הבריאה. הוא יהיה המוביל והמעלה והמתקן. אך בסוף לא כך היה. נח עצמו שקע בייאוש מנוראות הבריאה ונמנע מלהוליד בנים.

נח אמנם נמנע מללדת חמש מאות שנה, אך בכך הצליח להציל רק שלושה בנים שלו, אבל לו היה נוהג כדרך ציוויו יתברך, יכול היה להציל עולם שלם ממבול. [והקב"ה רמז לו בדברו אליו "הנני מביא מבול על הארץ" נח לא יצא מגדרו, וכאשר אמר לו "עשה לך תיבת עצי גופר" לא שאל ומה עם שאר הבריות!?!] לכן הדרישה ממנו חרף צדקותו ברורה ונכונה. לא להתעטף באדרתו החמימה מכונס בתיבה בתוך עצמו, אלא להקריב למען האחרים.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

מכאן למורים המחנכים, אין להסתפק במה שנראה מועט אבל בטוח, גם אם ישימו אותנו בשורה עם דניאל איש חמודות, עדיין אנו נתבעים על עוד ועוד מעשים למען עוד ועוד תלמידים בעוד ועוד נקודות נסתרות לתיקון מידותיהם. מנהיג מחנך מורה חייבים לצאת ממסגרתם ולפעול עד היכן שהיד מגעת, אחרת נתפסים לא רק על תלמידיהם אלא גם על אלה שיכולים היו להכניס לכיתתם תחת כנפיהם. יש אולי להוסיף בנסיבות הלימוד על המבול שתוצאותיו הרות גורל, ללמדנו, גם אם הכל נראה אבוד, חרב ושומם, אפשר להצמיח עולם חדש ואולי מעולה יותר מקודמו. כך עשו גדולי עמנו שהגיעו למקומות שוממים והפכו כגן ה', ואמנם פרשת המבול חותמת בהופעתו של אברהם על במת האמונה.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת נח [עיון נוסף]

"ונח מצא חן בעיני ה'" כך מסתיימת פרשת בראשית, ומתחילה פרשת "אלה תולדות נח". אמרו חכמים כך נמצאו הכתובים:

א. באברהם כתוב: "ומצאת לבבו נאמן לפניך".

ב. בדוד כתוב: "מצאתי דוד עבדי".

ג. בעם ישראל כתוב: כענבים במדבר מצאתי ישראל".

אבל בנח כתוב: **ונח מצא חן**, נח מצא **אני לא מצאתי**. מפני מה לא נמצא הנוח בנח? זאת מפני שנתפס על אנשי דורו שלא מיחא, לכן גם אין לתמוה שהמבול קרוי על שמו. "כי מי נח זאת לי". ובאמת יש לשאול: וכי מי המבול הם מעשה של נח? אלא שמתוך שתיקתו נשאר המבול טבוע על שמו. ועוד, מיד בצאתו מן התיבה, עמד והשתומם על עולם חרב. ראה כל היקום שומם צלמוות והיה מכה על ראשו ובוכה על החורבן והשממה. אמר לו הקב"ה, שוטה שבעולם, עכשיו אתה בוכה, והלא נכון היה לך לבכות ולמחות קודם שהחרבתי עולמי. וזאת למרות שהתיבה היתה עולם קטן של ניסים מופלאים מעל הטבע. כל העולם היה מקופל בתיבה שאין בה להכיל אלא זעיר מזעיר. הכל היה שם עולם של הפכים ותהיות. כתוב שם: "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהל". סופו העיד על תחילתו. **זה מה שיש לך עתה לעשות** אחר המבול!! במקום לצאת ולבנות ולנטוע ולקומם הריסות, שותה יין לשכרה? "ויתגל בתוך אהל", אחר משבר יש לצאת לבניין ולא לברוח מן המציאות ביין.

אין לתמוה שהתורה קוראת לנח "איש האדמה". במקום להתעלות ולהגיע למעלת "איש האלוהים", הוא יורד למדרגת איש האדמה. כלום מה שחסר לעולם בשעה נוראה זו, הוא יין לשכרה? מכאן למדנו עומק כוונת דברי חכמים בהשוואה שבין אברהם בחיר האנושות, לנח איש האדמה. אברהם התהלך לפני ה' והאיר כאבוקה. "התהלך לפני והיה תמים", לא כך נח, שחיפש את ה' לאחוז בגלימה ויישאר ליד אביו להשתמר, "את האלוהים התהלך נח", לא רץ לפניו ולא יצא למאבקים ולפרסום שמו יתברך, היה אמנם צדיק, אך לשעתו בלבד. לא כן אברהם, צדיקו של עולם.

ובאמת יש לשאול, הקב"ה מדבר אל נח וקובע עובדה: "קץ כל בשר בא לפני והנני משחיתם את הארץ". מה ביד נח לעשות? מה בכוחו לשנות דברי ה'? היה עליו לנהוג כאברהם בסדום. אברהם עמד והתווכח עם הקב"ה אולי יש חמשים אולי יש חמשה? ועוד, נח נתבע מדוע **לא דאג להתעלות**, כי אם היה פועל ומתעלה היה מעלה כל הדור עימו, והיתה בזה הצלה ולו חלקית. אלא מפני שנח שמע ולא מיחא כלפי הקב"ה ולא התעלה. נח נתבע על דורו כמו **שכהן גדול משלם בחייו על רוצחים בעיר מקלט**. כי אם הכהן הגדול היה מתעלה הדור היה משתנה והרוצחים מונעים ידם משפיכות דמים.

ודאי שאין להשוות למסירות נפש של משה רבנו בעמדו צור איתן בתפילה מול הקב"ה לבטל גזרת כילוי האומה במעשה העגל. משה אומר: "ואם אין מחנ"י נא מספרך". לא כן בנח שלא נשא שום תפילה, לכן נאמר עליו "כימי נ"ח זאת לי". [מחנ"י של משה כנגד מ"י נ"ח של נח]. לכן גם ניתנה

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

לו הקשת בענן, ללמד גם כאשר השמים נראים מסך סגור, אפשר לבקוע אותם בתפילה, הקשת סימן לנשיאת עין למרום בתפילה, קש"ת עשה למען קדושתך למען שמך למען תורתך, זאת לא עשה נח.

אחר המבול אנו כבר בעולם אחר שונה מקודמו וירוד במדרגתו ביחס. לכן גם ניתנה הקשת בענן למען יראוה הבריות ויזכרו. כי עתה אין להם צדיקים מגינים על הדור. ובאמת כשהיו כאלה כבימיהם של ר"ש בר יוחאי או ימי רבי יהושע בן לוי, לא ראו הקשת בענן, כי הם הבהיקו בזיו מעשיהם כקשת במרום, הם הגנו על דורם. **אנו המחנכים חייבים לחפש בין השיטין את המסר החינוכי המוסרי מבלי לפגום בדמויות גם אם יש צללים כמו בנח. ועם זאת לאתר נקודות התורפה והחוזק מהן לשאוב את המסרים החינוכיים. ובעיקר החובה לא להסתגרות אלא יציאה ועשייה להצלת הכלל. כי סוף סוף המבול לא תיקן כלום אלא הוריד עולם במדרגה. (מעשה הותרו באכילת בשר) מה שתיקן את העולם היו האבות הקדושים ובראשם אברהם שסללו דרך חדשה של מסירות נפש למען הכלל. ועוד חובתנו ללמוד ולהתעלות, כשהמורה המחנך עולה ומתעלה, התלמידים סופגים מהתעלות זו בנפשם ותודעתם ומתעלים עימו. יודגש בפני מחנכים ומורים, **ההתעלות אינה דרישה מופלגת**, השאיפה להתעלות אינה סתירה לשאיפה לצניעות. מורה ומחנך המתעלה ושואף למדרגות אחרות, עולה ומעלה עימו את תלמידיו. מנהל מתעלה ומעלה עימו את הצוות ואת בית ספרו. אדם מתעלה ומעלה עימו סביבתו. כל התעלות בקדושה מוסיפה כוח בפמליא של מעלה.**

שבת שלום לצוות המורים המחנכים